

MARGARET ATVUD

GODINA POTOPA

Prevela
Aleksandra Čabraja

■ Laguna ■

Naslov originala

Margaret Atwood

THE YEAR OF THE FLOOD

Copyright © 2009 by O.W. Toad, Ltd.

Translation Copyright © 2013 za srpsko izdanje, LAGUNA

**Canada Council
for the Arts**

**Conseil des Arts
du Canada**

The translation of this book was supported by an International Translation Grant from the Canada Council for the Arts.

Prevod ove knjige pomogao je Kanadski savet za umetnost.

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Za Grejama i Džes

SADRŽAJ

Vrt	9
Godina Potopa	11
Dan Stvaranja	19
Gozba Adama i svih Primata	67
Praznik Arki	111
Sveti Juel od divlje hrane	151
Dan Krtice	191
Aprilska Riba	231
Gozba zmijske mudrosti	273
Dan Oprašivanja	321
Sveta Dajen, mučenica	363
Dan Grabljivca	401
Sveta Rejčel i sve ptice	427
Sveti Teri i svi putnici	465
Sveta Julijana i sve duše	489

VRT

Ko čuva ovaj Vrt,
Vrt tako divan i zelen?

Beše to jednom Vrt najlepši
Što je ikada viđen.

U njemu sva Božja stvorenja
Plivala, hodala, letela;

Dok ne dođoše pohlepni Pljačkaši,
I pobiše ih redom sve.

Sve drveće što je cvalo
I rađalo plodove sočne,

Naslage peska su prekrile,
Lišće, grane i korene moćne.

Sve blistave i bistre Vode
Muljevite su postale,

A pernate Ptice vedre
Bez glasa su ostale.

O, Vrtu, o, Vrtu najdraži,
Tugovaću večne sate

Dok ne ustanu Baštovani
I u Život te ne vrate.

Iz Usmenog himnenika Božjih Baštovana

1

TOBI

GODINA DVADESET PETA, GODINA POTOPA

U rano jutro, Tobi se penje na krov da gleda svitanje. Održava ravnotežu pomoću drške brisača; lift se pre izvesnog vremena pokvario a zadnje stepenište je klizavo od vlage, te ako se oklizne i padne neće biti nikog da joj pomogne da ustane.

Sa prvom vrelinom magla se diže nad gustišem stabala između nje i napuštenog grada. U vazduhu lebde blag miris paljevine, miris karamela i katrana i pregorelog roštilja, i pepeljasti masni miris spaljenog đubreta posle kiše. Napuštene tornjevi u daljini liče na korale kakvog prastarog grebena – izbleđeli i bezbojni, beživotni.

Ipak, oko nje još ima života. Ptice pevaju; to su sigurno vrapci. Njihovi sitni glasovi jasni su i oštri, poput škripe eksera po staklu: više nema saobraćajne buke da ih priguši. Primećuju li oni tu tišinu, odsustvo brujanja motora? Ako primećuju, jesu li sad srećniji? Tobi nema pojma. Za razliku od nekih drugih Baštovana – onih zanesenijih ili možda predoziranih – nikad nije gajila iluzije da može da razgovara s pticama.

Sunce se pomalja na istoku, bojeći crvenim sivoplavu izmaglicu okeana u daljini. Lešinari što čuče na banderama šire krila da ih osuše, otvarajući se poput crnih kišobrana.

Potom jedan po jedan uzleću uz stubove dalekovoda i lete uvis. Ako se naglo obruše, znači da su ugledali strvinu.

Lešinari su naši prijatelji, govorili su Baštovani. Oni čiste zemlju. Oni su neophodni Božji anđeli telesnog raspadanja. Zamislite kako bi bilo strašno kad ne bi bilo smrti?

Verujem li još u to?, pita se Tobi.

Izbliza je sve drugačije.

Na krovu je nekoliko saksija sa neobuzdano izdžikljanim ukrasnim biljkama; i nekoliko klupa od veštačkog drveta. Nekad je tu bio i baldahin u čijem se hladu moglo popiti piće, ali ga je odneo vetar. Tobi sedi na jednoj klupi i osmatra okolinu. Diže svoj dvogled, gledajući sleva nadesno. Put ovičen ružinim grmljem, sada neurednim poput pokidanih četaka za kosu, čiji purpurni sjaj bleđi na sve jačoj svetlosti. Zapadni ulaz, sa ružičastom solarnom mrežom i mnoštvom automobila ispred kapije.

Cvetne leje, prepune maslačka i čička, iznad kojih lepršaju ogromni vodeni kudzu leptirovi. Fontane s basenima u obliku školjke, punim ustajale kišnice. Parking s ružičastim golf kartom i dva ružičasta minivana s logom Spa *Neolika*, okom koje namiguje. Nešto dalje niz put stoji i četvrti minivan, koji je udario u stablo: kroz prozor je nekad visila i ruka, ali je više nema.

Na širokim travnjacima izdžikljao je visoki korov. Ispod svilenice, belih rada i kiseljaka kriju se niske, nepravilne neravnine a tu i tamo vidi se i komad tkanine ili nazire sjaj kosti. Tu su padali ljudi, oni koji su trčali i posrtali po travi. Tobi ih je posmatrala s krova, skrivena iza jedne ukrasne biljke, mada ne zadugo. Neki od njih dozivali su upomoć, kao da su znali da je tu. Ali kako im je mogla pomoći?

Bazen beše pokriven šarenim slojem algi. U njemu su se već zapatile žabe. Rode, čaplje i paunčaplje love ih po plićaku. Neko vreme Tobi je pokušavala da vadi manje životinje koje su upadale u bazen i utapale se. Sjajnozeleni zečevi, pacovi, tvorakuni sa prugastim repovima i rakunskim banditskim maskama. Ali sad ih ostavlja na miru. Možda će od njih, nekako, nastati ribe. Kad bazen bude više ličio na močvaru.

Razmišlja li o tome da jede te teorijske buduće ribe? Naravno da ne.

Naravno da ne još.

Okreće se tamnoj ogradi od drveća, loze, bara i grmovitog rastinja, ispitujući je dvogledom. Odatle bi se mogla pojaviti opasnost. Ali kakva opasnost? To nije mogla ni da zamisli.

Noću čuje uobičajene zvuke: lavež pasa u daljini, cičanje miševa, škripanje cvrčaka, povremeno kreketanje žaba. Krv joj bubnja u ušima: *katuš, katuš, katuš*. Teška metla čisti suvo lišće.

„Spavaj“, govori sebi naglas. Ali nikad ne spava čvrsto, ne otkad je sama u ovoj zgradi. Ponekad čuje glasove – ljudske glasove koji je očajnički dozivaju. Ili glasove žena, žena koje su ovde radile, uznemirenih žena koje su tu dolazile da se odmire i podmlade. Pljuskanje po bazenu, šetkanje po travnjacima. Sve te ružičaste glasove, spokojne i umirujuće.

Ili glasove Baštovana, što mrmljaju i pevaju; ili dečji smeh, gore u vrtu Rajske litice. Adam Jedan, Nuala i Bert. Stara Pilar, okružena svojim pčelama. I Zeb. Ako je bilo ko od njih još živ, to je sigurno Zeb: jednog dana će naići putem, ili izroniti iz drveća.

Ali svakako je dosad već mrtav. Bolje je pomiriti se s tim. Ne traćiti nadu.

Ipak, mora da je još neko preživeo; nemoguće je da je sama na planeti. Mora biti i drugih. Prijatelja ili neprijatelja? Ako nekog vidi, kako će to znati?

Pripremila se. Vrata su zaključana, prozori zakucani. Ali ni to joj ništa ne jemči; svaka praznina priziva napad.

Čak i dok spava, osluškuje, kao životinja – očekujući narušavanje rutine, nepoznati zvuk, tišinu što zjapi kao pukotina u kamenu.

Kad pesma sitnih stvorenja utihne, rekao je Adam Jedan, to je zato što su preplašena. Osluškujte zvuk njihovog straha.

2

REN

GODINA DVADESET PETA, GODINA POTOPA

Čuvajte se reči. Pazite šta pišete. Ne ostavljajte traga.

Tome su nas učili Baštovani, dok sam kao dete bila među njima. Govorili su nam da se oslanjamo na pamćenje, jer se ni na kakav zapis ne možemo osloniti. Duh putuje od usta do usta a ne od stvari do stvari; knjige se mogu spaliti, hartija može propasti, kompjuteri se mogu uništiti. Samo Duh živi večno, a Duh nije stvar.

Što se pisanja tiče, ono je opasno, govorili su Adami i Eve, jer vas preko njega mogu otkriti neprijatelji, i uhvatiti vas, i osuditi vas pomoću vaših sopstvenih reči.

Međutim, sad kad je naišao Bezvodni Potop, pisanje je bezbedno, jer su oni koji bi ga mogli iskoristiti protiv mene najverovatnije mrtvi. Zato sad mogu da pišem šta god hoću.

Zapisujem svoje ime *Ren* krejonom za obrve, na zidu pored ogledala. Napisala sam ga mnogo puta. *Renrenren*, kao pesma. Možeš da zaboraviš ko si kada si previše sama. Amanda mi je to rekla.

Ne vidim ništa kroz prozor, on je od staklenih cigala. Ne mogu da izađem kroz vrata jer su zaključana sa spoljašnje

strane. Ipak još imam vazduha i vode, sve dok solarni sistem ne otkáže. Još imam hrane.

Imala sam sreće. Stvarno sam imala mnogo sreće. Budi zahvalna za sreću, govorila je Amanda. Zahvalna sam. Najpre sam imala sreće što sam radila ovde u *Krljuštima* kad je naišao Potop. Zatim sam imala još više sreće što sam ostala ovako zaključana u Lepljivoj zoni, jer sam zahvaljujući tome bila na sigurnom. Biofilm triko mi se malo pocepao – jedan klijent se zaneo i ugrizao me, progrizavši sjajnu zelenu tkaninu – te sam čekala rezultate testa. Nije to bila vlažna poderotina sa izlučevinama i krastama, već suva poderotina negde blizu lakta, te nisam previše brinula. Ipak, ovde u *Krljuštima* sve proveravaju. Morali su da misle na svoj ugled: bile smo poznate kao najčistije prljave devojke u gradu.

Krljušti i repovi su se brinuli o devojkaama, zaista jesu. To jest ako su talentovane. Dobra hrana, doktor kad god vam treba i odlične napojnice, jer su ovde dolazili klijenti iz vrha Korporacija. Ustanova je bila odlično organizovana, mada u mračnom kraju – kao i svi klubovi. To je stvar imidža, rekao bi Mordis; takva mrakača je dobra za posao, jer ako nema krajnosti – nečeg drečavog ili nepristojnog, nečeg malčice vulgarnog – šta bi nas onda odvajalo od najobičnije usluge koju čovek može dobiti kod kuće, sa kremom na licu i u belim pamučnim gaćicama?

Mordis je verovao u neuvijeno izražavanje. Bavio se ovim poslom još odmalena, a kada su zakonom zabranili svodnike i uličnu prostituciju – zbog javnog zdravlja i bezbednosti žena, kako su rekli – i sve to pretvorili u SeksMart pod kontrolom Korpolicije, Mordis je uspeo da odskoči, zahvaljujući svom iskustvu. „Važno je koga poznaješ“, govorio je. „I šta znaš o njima.“ Zatim bi se nacerio i potapšao nas po guzi – samo

---

prijateljski, ipak, jer on nikada nije besplatno koristio naše usluge. Imao je on morala.

Bio je to žilav momak obrijane glave i crnih, sjajnih, budnih očiju poput mravljih glava, vrlo prijatan dok sve ide kako treba. Međutim, branio nas je ako bi mušterije postale nasilne. „Niko ne sme da dira moje najbolje devojke.“ To je za njega bilo pitanje časti.

Takođe, nije voleo otpad: mi smo dragocene, govorio je. Najbolje od svih. Posle uključenja u SeksMart, svi koji su ostali izvan sistema nisu bili samo odmetnici već i bednici. Nekoliko propalih, bolesnih starijih žena lutalo je ulicama, praktično moljakajući. Nijedan muškarac sa imalo mozga nikad im ne bi prišao ni blizu. „Opasan otpad“, zvale smo ih mi, devojke iz *Krljušti*. Nije trebalo da se držimo tako prezrivo; trebalo je da imamo saosećanja. Ali za saosećanje treba dosta truda, a mi smo bile mlade.

One noći kad je počeo Bezvodni Potop, čekala sam rezultate testa: držali su nas zaključane u Lepljivoj zoni nedeljama, za slučaj da imamo neku zaraznu bolest. Hranu su dostavljali higijenski bezbednim kanalom, unutra je bio i mini-bar sa grickalicama, a voda je obavezno filtrirana, kako ulazeća tako i izlazeća. Tu ste imali sve što vam treba, ali je bilo dosadno. Mogli ste da vežbate na raznim mašinama i opremi, i to sam često radila, jer igračica na trapezu mora biti u formi.

Mogli ste takođe da gledate televiziju ili stare filmove, puštate muziku, pričate telefonom. Mogli ste da posećujete ostale prostorije u *Krljuštima* preko interkomskih video-ekrana. Ponekad bismo zato ležeći usred ječanja namignule kamerama, onome ko bi se našao u Lepljivoj zoni. Znale smo gde su skrivene kamere, u zmijskoj koži ili perju na

tavanicama. Ovde u *Krljuštima* svi smo bili jedna velika porodica i Mordis je želeo da se, čak i dok boravite u Lepljivoj zoni, osećate kao da i dalje učestvujete u poslu.

Uz Mordisa sam se osećala sigurno. Znala sam da uvek mogu da mu se obratim ako se nađem u nevolji. U mom životu bilo je svega nekoliko takvih ljudi. Najčešće Amanda. Ponekad Zeb. I Tobi. Ne biste to očekivali od Tobi – bila je tako oštra i otresita – ali kad se utapate, ne možete se uhvatiti za nešto meko i gnjecavo. Treba vam nešto čvršće.

DAN STVARANJA

DAN STVARANJA

GODINA PETA.

O STVARANJU I O NADEVANJU IMENA ŽIVOTINJAMA. GOVORI ADAM JEDAN.

Dragi Prijatelji, draga Bližnja Stvorenja, dragi Bližnji Sisari.

Pre pet godina, na Dan Stvaranja, ovaj naš Krovni vrt Rajske litice bio je obična pustinja, okružena prljavim gradskim četvrtima i leglima poroka; ali sad je procvetao poput ruže.

Pokrivajući ovakve gole krovove zelenilom izvršavamo svoj sitni udeo u iskupljenju Božje Tvorevine od propasti i jalovosti koje su svuda oko nas, i uz to se hranimo nezagađenim namirnicama. Neki bi naše napore nazvali uzaludnim, ali kad bi svi sledili naš primer, kakva bi se promena odigrala na našoj voljenoj Planeti! Pred nama je još mnogo napornog rada ali ne bojte se, Prijatelji: jer ćemo neustrašivo grabiti napred.

Drago mi je što smo svi poneli šešire za sunce.

Sada se okrenimo našoj godišnjoj Molitvi Dana Stvaranja.

Ljudske Reči Božje govore o Stvaranju na način koji su mogli razumeti drevni ljudi. Tu nema ni govora o galaksijama i genima, jer bi ih takve reči veoma zbunile! Ali moramo li mi zbog toga shvatiti kao naučnu činjenicu priču da je svet stvoren za šest dana, pretvarajući time očiglednu istinu u besmislicu? Bog se ne može uklopiti u uska književna i materijalistička tumačenja niti izmeriti Ljudskim merilima,

jer su Njegovi dani eoni, i hiljade godina našeg vremena za Njega su kao jedno veće. Za razliku od nekih drugih religija, mi nikad nismo smatrali da služimo višoj svrsi ako lažemo decu u pogledu geologije.

Upamtite prve rečenice tih Ljudskih Reči Božjih: Zemlja beše bez oblika i pusta, a zatim je Bog rečju svojom stvorio Svetlost. To je trenutak koji Nauka naziva „Velikim praskom“, kao da je reč o kakvim seksualnim orgijama. Pa ipak se oba opisa u suštini slažu: Tama; a zatim, u trenu, nastaje Svetlost. Ali naravno, Stvaranje se nastavlja, jer ne nastaju li svakog trena nove zvezde? Božji Dani nisu uzastopni, Prijatelji moji; oni traju naporedno, prvi istovremeno s trećim, četvrti sa šestim. Kako nam je rečeno: „Pošalješ Duh svoj, postaju, i ponavljaš lice Zemlji.“

Rečeno nam je da su petog dana Božjeg Stvaranja vode iznedrile Stvorenja, a da je šestog dana kopno naseljeno Životinjama, Biljkama i Drvećem; i svi su oni blagosloveni, i rečeno im je da se množe, te je konačno stvoren i Adam – to jest Čovečanstvo. U skladu s Naukom, ovo je upravo redosled kojim su se vrste zaista pojavile na Planeti, pri čemu je Čovek bio poslednji. Ili bar manje-više isti redosled. To jest dovoljno sličan.

Šta se potom dešava? Bog izvodi Životinje pred Čoveka, „da vidi kako će koju nazvati“. Ali zar Bog nije već znao kakva će im imena Adam nadenuti? Odgovor može biti samo taj da je Bog dao Adamu slobodnu volju i da stoga ni sam Bog ne može unapred da predvidi šta će Adam učiniti. Setite se toga kada sledeći put padnete u iskušenje da jedete meso ili zgrčete materijalna blaga! Čak ni Bog možda ne zna uvek šta ćete učiniti!

Bog je sigurno okupio Životinje da im se neposredno obrati, ali kojim se On jezikom služio? To nije bio hebrejski,

---

Prijatelji moji. To nije bio ni latinski ni grčki, ni engleski, ni francuski, ni španski, ni arapski, ni kineski. Ne: pozivao je Životinje njihovim sopstvenim jezikom. Irvasu je govorio irvaski, Pauku paukovski; Slonu je govorio slonovski, Buvi buvski, Stonogi je govorio stonoški, a Mravu mravljim jezikom. Tako je moralo biti.

Što se tiče samog Adama, Imena Životinja bila su prve reči koje je izgovorio – prvi trenutak Ljudskog jezika. U tom kosmičkom trenutku Adam izražava svoju Ljudsku dušu. Imenovati – nadamo se – znači pozdraviti; prizvati nekoga sebi. Zamislimo Adama kako izgovara Imena Životinja toplo i s radošću, kao da kaže: *Tu ste, dragi moji! Dobro došli!* Adamov prvi čin prema Životinjama tako predstavlja čin ljubavi i bliskosti, jer Čovek pre pada još nije bio mesožder. Životinje su to znale, i nisu bežale od njega. Tako je moralo biti tog neponovljivog Dana – mirno okupljanje na kome je Čovek prigrlilo sva živa bića na Zemlji.

Koliko smo samo izgubili, dragi Bližnji Sisari i Bližnji Smrtnici! Koliko smo toga svojevoljno uništili! Koliko nam je potrebno da se obnovimo, sami u sebi!

Doba Imenovanja još nije završeno, Prijatelji moji. U Njegovim očima, možda svi još živimo u šestom danu. Što se tiče vaše Meditacije, zamislite sebe kako se njišete u tom skrovitom trenutku. Pružite ruke ka tim blagim očima koje vas posmatraju s takvim poverenjem – poverenjem koje još nije iznevereno krvoprolicem i pohlepom i gordošću i prezirom.

Izgovorite njihova Imena.

Zapevajmo.

KAD JE ADAM PRVI

Kad je Adam prvi dah života uzeo
Na mestu spokoja zlatnoga,
Živeo je u miru s Pticama i Zverima,
I u oči gledao Boga.

Duh Čovekov ogłosi se rečima
Svako Stvorenje on nazva dragim;
Bog tada pozva sve Bližnje,
Svi se odazvaše rečima blagim.

Svi su se igrali, pevali, leteli –
Srca punih tople zahvalnosti
Velikom Božjem Stvaranju
U tim prvim danima radosti.

Kako je jadno i usahlo danas
To moćno seme Stvaranja –
Jer Čovek se odreknu Bliskosti
Uz ubistva, krađu i razaranja.

O, draga napaćena Stvorenja,
Kako da Ljubav tu obnovimo?
Imenujmo vas u Srcima svojim,
I Prijateljima vas opet nazovimo.

Iz Usmenog himnenika Božjih Baštovana

3

TOBI. DAN PODOKARPA

GODINA DVADESET PETA

Praskozorje je. Prsak zore. Tobi u mislima vrti ovu reč: prsak, prasnuti, prasnulo. Šta to praska u praskozorje? Da li sunce, kad ga horizont rascepi nadvoje, poput jajeta iz koga se proliva svetlost?

Ona diže dvogled. Stabla su izgledala nevino kao i uvek; pa ipak je imala osećaj da je neko posmatra – kao da čak i najnepomičniji kamen ili panj mogu da oseće njeno prisustvo, i da joj ne žele dobro.

Usamljenost rađa takva osećanja. Uvežbavala se za njih prilikom Bdenja i Povlačenja Božjih Baštovana. Lebdeći narandžasti trougao, brbljivi cvrčci, vijugavi stubovi vegetacije, oči u lišću. Ipak, kako da razlikuje takve privide od stvarnosti?

Sunce je napokon u zenitu – manje, vrelije. Tobi silazi s krova, pokriva celo telo ružičastim radnim kombinezonom, prska se sprejom protiv insekata *SuperD* i namešta ružičasti šešir sa širokim obodom. Zatim otključava ulazna vrata i izlazi da sređuje baštu. Tu su nekad gajili damske organske salate za

kafe *Spa* – za svoje salate i priloge, za svoje egzotično genetski modifikovano povrće, biljne čajeve. Iznad njene glave razapeta je mreža da ih štiti od ptica, a okolo je ograda od metalne mreže postavljena zbog zelenih zečeva, risomaca i tvorakuna koji bi mogli da dolutaju iz parka. Nije ih bilo mnogo pre Potopa, ali su se sada množili zapanjujućom brzinom.

Oslanjala se na ovu baštu: zalihe hrane u ostavi su se polako topile. Godinama je ostavljala na stranu ono što je smatrala da bi moglo biti dovoljno za ovakvu vanrednu situaciju, ali je potcenila svoje potrebe i sad joj je ponestajalo sojgrica i sojdina. Srećom, u bašti je sve lepo napredovalo: na graškolebijama su bubrile mahune, pasuljane su cvetale, višebobični grmovi su bili puni smeđih bobica različitih oblika i veličina. Ona bere listove spanaća, skida s njih zelene bubice što se presijavaju u duginim bojama, gazi ih. Zatim im, pokajnički, palcem dubi grobove i izgovara reči za pokoj duše i oprost greha. Iako je niko ne gleda, teško je odbaciti tako duboko ukorenjene navike.

Izmešta nekoliko puževa i puževa golaća i čupa korov, ostavljajući tušt; kasnije ga može skuvati na pari. Na mekom lišću šargarepe nalazi dve svetloplave gusenice kudzu leptira. Mada su razvijeni kao biološki metod kontrole invazivnog kudzua, činilo se da više vole povrće. U jednom od onih šaljivih nadahnuća tako čestih u prvim godinama genetskog inženjeringa, njihov tvorac im je s prednje strane podario dečje lice, s krupnim očima i vedrim osmehom, zbog čega ih je veoma teško ubiti. Skinula ih je sa šargarepa, dok su one čeljustima snažno žvakale ispod nasmešenih maski, podigla jedan kraj mreže i bacila ih preko ograde. Nema sumnje da će se vratiti.

Vraćajući se u zgradu pored puta pronalazi pseći rep – čini se da je pripadao irskom seteru – s dugom dlakom u koju

---

su upleteni čičci i grančice. Najverovatnije ga je tu ostavio lešinar: oni uvek tako bacaju otpatke. Trudi se da ne misli na druge ostatke koje su bacali prvih nedelja posle Potopa. Prsti su bili najgori.

Ruke joj postaju sve grublje – čvornovate i smeđe, kao korenje. Previše radi u bašti.

4

TOBI. DAN SVETOG BAŠIRA ALOUZA

GODINA DVADESET PETA

Najradije se kupa rano izjutra, pre nego što zavlada velika vrućina. Na krovu drži mnoštvo kofa i posuda u koje skuplja kišnicu tokom popodnevnih oluja: Spa centar ima i sopstveni izvor, ali je solarni sistem pokvaren, te pumpe ne rade. Na krovu pere i rublje, prostire ga po klupama da se osuši. Prljavom vodom spira toalet.

Trlja se sapunom – još ima dosta sapuna, samo ružičastog – i spira sunderom. Telo mi sahne, misli ona. Smežuravam se, nestajem. Uskoro će od mene ostati samo zanoktice. Mada je oduvek bila mršavica – *O, Tobijata*, govorile su joj dame, *šta bih dala za tvoj stas!*

Briše se, navlači ružičasti mantil. Na ovome piše *Melodi*. Sad kada više nema nikoga ko bi čitao natpise s imenom nema potrebe da obraća pažnju na njih, te je počela da nosi i tuđe mantile: *Anita, Kintana, Ren, Karmel, Simfoni*. Te devojke su bile tako vedre, tako pune nade. Mada ne i Ren: Ren je bila tužna. Ali Ren je otišla ranije.

A zatim su, kad su počele nevolje, sve odjednom otišle. Odlazile su kućama da budu sa svojim porodicama, verujući

---

da će ih ljubav spasti: „Samo idite, ja ću zaključati vrata“, rekla im je Tobi. Zaista ih je zaključala, ali je sama ostala unutra.

Trlja dugu tamnu kosu, uvrće je u vlažnu punđu. Stvarno je mora odseći. Gusta je i pod njom joj je prevruće. Sem toga, smrdi na ovčetinu.

Dok suši kosu, čuje neobičan zvuk. Oprezno prilazi ogradi krova. Tri ogromne svinje njuškaju oko bazena – dve krmače i vepar. Jutarnja svetlost obasjava im okrugla sivkastoružičasta tela; presijavaju se kao rvači. Deluju previše krupno i debelo da bi bile obične svinje. Viđala je i ranije takve svinje na livadi, ali nikada nisu došle tako blizu. Sigurno su pobegle sa neke eksperimentalne farme ili nekog sličnog mesta.

Skupile su se kod plićeg kraja bazena, gotovo zamišljeno zagledane u njega, dok im se njuške trzaju. Možda su nanjušile mrtvog tvorakuna kako pliva po prljavoj površini vode. Hoće li pokušati da ga se dokopaju? Tiho grokću kao da se nešto domundavaju, a zatim uzmiču: to je sigurno previše gnusno čak i za njih. Zastaju da još jednom onjuše a zatim zamiču za ugaio zgrade.

Tobi ide duž ograde, prateći ih. Došle su do ograde vrta, gledaju unutra. Jedna počinja da kopa. Prokopaće rov ispod ograde i provući se kroz njega.

„Bežite odatle!“, viče Tobi na njih. Pogledaju je, ali ne obraćaju pažnju.

Ona silazi niz stepenice što brže može, pazeći da se ne oklizne. Glupača! Trebalo bi stalno da drži pušku uz sebe. Uzima je s uobičajenog mesta, pored njenog kreveta, i žuri na krov. Nišani u jednu svinju – vepara, lako ga je pogoditi, stoji postrance – ali se potom pokoleba. To su Božja Stvorenja. Nikad ne ubij bez pravednog razloga, govorio je Adam Jedan.

„Upozoravam vas!“, viče ona. Začudo, svinje kao da je razumeju. Sigurno su ranije videle oružje – sprej-pištolj, elektropištolj. Uznemireno skiče, a zatim se okreću i beže.

Odmakle su oko četvrtinu puta preko livade kad ona shvati da će se vratiti. Prokopaće noću rov ispod ograde i razoriti joj baštu u tren oka, i to će biti kraj njenog dugoročnog snabdevanja hranom. Moraće da ih ubije, to je samoodbrana. Ispaljuje jedan šaržer, promašuje, pokušava ponovo. Vepar pada. Dve krmače nastavljaju da beže. Tek kada stignu do ivice šume okreću se i gledaju unazad. Zatim nestaju među rastinjem.

Tobine ruke drhte. Uništila si jedan život, govori sebi. Postupila si brzopleto i u besu. Treba da osećaš krivicu. Ipak, razmišlja o tome da izađe sa kuhinjskim nožem u ruci i odseče but. Kad se pridružila Baštovanima položila je Veganški zavet, ali mogućnost da napravi sendvič sa šunkom u ovom času predstavlja preveliko iskušenje. Međutim, ipak se odupire: životinjski proteini moraju se koristiti samo u krajnjoj nuždi.

Mrmlja uobičajeno baštovansko izvinjenje, mada ne oseća grižu savesti. Ili bar ne dovoljno jaku.

Moraće da vežba gađanje. Pucanj u vepra, promašivanje, puštanje svinja da pobegnu – to je bilo trapavo.

Poslednjih nedelja zapustila je vežbanje s puškom. Sada se zavetuje da će je nositi sa sobom kud god da krene – čak i na krov na kupanje, čak i u toalet. Čak i u baštu – posebno u baštu. Svinje su bistre, upamtiće je, neće joj oprostiti. Treba li da zaključava vrata kad izlazi napolje? Šta ako bude morala trkom da beži nazad u zgradu Spa centra? Ali ako ostavi vrata

---

otključana, neko ili nešto mogao bi da se uvuče unutra dok ona radi u bašti i da je čeka u zasedi.

Mora da razmotri to pitanje iz svih uglova. *Ararat bez zida nije nikakav Ararat*, kako su pevala baštovanska deca. *Zid koji se ne može braniti ruši se pre no što je izgrađen*. Baštovani su voleli svoje poučne stihove.